

”נפגשים בפרשה”, התשע”א

פרשת בחוקותי

הרב אבינר ואלישיב רייכנר

השיעור נמסר בכל שבוע באתר מכון מאיר: meirTV.co.il. להערות/הארות: matan.ozana@gmail.com

א. פרשת בחוקותי מורכבת בעיקרה מברכות וקללות, בסגנון ”והיה אם שמע”. מה צריך להיות יחסנו אל המושג שכר ועונש? כמה דגש עלינו לתת למציאות זו?

ראשית כל, צריכים להפנים שהשכר והעונש המתוארים כאן אינם מידיים. למשל, כשהכתוב אומר בפרשת שמע: ”ואבדתם מהרע מעל הארץ הטובה” - חז”ל חישבו ומצאו שהכוונה ל850 שנים עד למימוש הפורענות. וכן כתוב בספר קהלת (ח’, יא): ”אשר אין נעשה פתגם מעשה הרע מהרה”, כלומר גזר דינו של הקב”ה בעולם אינו מיידי. הדבר מצד אחד נותן פתח לחזרה בתשובה ולביטול גזר הדין, ומצד שני עלול חלילה לגרום למחשבה שאין דין ואין דיין.

שנית, איננו יכולים להביט על מציאות בעולם ולומר - פורענות זו באה בגלל כך וכך ולרדת לפרטי פרטים של חטאים, כי איננו יודעים את חשבונותיו של הקב”ה, שנאמר: ”כי לא מחשבותי מחשבותיכם”.

וכשמחנכים את ילדינו, צריך להזהר למשל שלא לספר להם סיפורי צדיקים שמסתיימים תמיד בסוף טוב וב’אשר ועושר’, כי המציאות איננה כזו, העולם מורכב יותר. והדבר עלול להביא את הילדים למשבר אמונה כשיגדלו ויגלו זאת בפועל.

ב. חלק עיקרי מהברכות והקללות הוא נצחון או הפסד במלחמות ישראל. עד כמה אנו צריכים לעשות חשבון נפש כאשר אנו מפסידים בימינו במלחמות או במבצעים?

הרמב”ם בהלכות תענית אומר שכל מי שבאות עליו צרות, יעשה תשובה. אבל מי שמנסה מתוך אותו חשבון נפש להסיק מסקנות על דרכיו של הקב”ה לפרטי פרטים, מאבד את הוד השכל העליון והמחשבה (מדברי הרב קוק). אפשר להסיק מסקנות רק באופן כללי, להתבונן במהלכים. למשל, כשאנו רואים שבמאה חמישים שנים האחרונות לערך אנו יושבים בארץ ישראל ומתפתחים גשמית ורוחנית, ניתן להסיק שהקב”ה גאלנו והתפייס עמנו. באופן טבעי יש עליות וירידות, ומי שלא יראה דברים בפרופורציה הנכונה מובטח לו שייגיע בסופו של דבר לדכאון.

ג. הקללה הקשה ביותר המתוארת בפרשה היא הגלות. כיום אנו לאחר שתי גלויות, וקללה זו ”מאחורינו”. האם דבר זה לא הופך את כתוב זה ל”לא רלוונטי” בימינו?

פרשת בחוקותי, כמו גם פרשת כי תבוא, היא רלוונטיות, כמו כל התורה. שתיהן מדברות על שלב של גלות, ולאחריו שלב של שיבה לארץ. היום אנו בשלב של השיבה לארץ. אמנם היו לנו שתי גלויות, אך הרבה פרשנים כבר השיבו ששיבת ציון בימי עזרא ונחמיה לא היתה שיבה שלמה, והיתה ”פקידה בעלמא” בלשון הרמב”ן, מעין נשימה אחרונה לפני הגלות הקשה והארוכה. אבל גלות זו תמה, ומובטח לנו שלא נגלה שוב. כמובן שאין זה אומר שאין דין ואין דיין - מלבד גלות יש צרות אחרות.

בנוסף, הרב קוק מסביר במאמר ”נחמת ישראל” שהגלות באה על חטאים חברתיים - שנאת חינום למשל. וכיום, בין רוב העם שורה אהבה ב”ה.

ד. איפה הפרופורציה המתאימה בין מספר הברכות הקטן המתוארות בפרשה לבין מספר הקללות

הרב?

זה פשוט מאוד - יש רק דרך אחת ליסוע באוטו באופן תקין, ויש אלף דרכים אחרות להרוס אותו...
וכן מספיק לראות את עוביו של ספר לרפואה מונעת לעומת ספרי רפואה רגילים, שהם לרוב עבי כרס.
והדבר ידוע, שהעולם נברא כך שהקלוקל בו מצוי יותר וקל יותר להשגה, והתיקון דורש מאמץ.

ה. יש אמירה מיוחדת בברכות: "והתהלכתי בתוכם". זוהי הבטחה שנראית בולטת במיוחד, מה

משמעותה?

בספר הכוזרי מובאות דעות של דתות שאומרות שהאידיאל העליון של האדם הוא שהוא יזמן אל בורא עולם אל עולמות אחרים. בפסוק זה מתבטאת האמירה של היהדות כנגד אמירה זו: אנו טוענים שיש אידיאל גדול יותר - שאנו נזמין את הקב"ה אלינו, לעוה"ז, שישרה בתוכנו בכל מעשינו, בחיי היום-יום.

יחד עם זאת, דבר לא יקטין מגדולתו: רש"י על אתר מביא את דברי חז"ל: "והתהלכתי בתוכם" - אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכן, ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני? תלמוד לומר - והייתי לכם לאלוקים".

ו. בסוף הפרשה מופיעה פרשיה של ערכין. באופן כללי מדובר באדם שמחליט להעריך עצמו

בממון ע"מ לתרום את הסכום למקדש. מה ענינה של פרשיה זו?

מדובר בתרומת כח העבודה הפוטנציאלי של אותו אדם התורם. לכן רואים שגבר מוערך ביותר כסף מן האשה, וכן אדם בוגר מוערך ביותר כסף מאשר אדם זקן או רך בשנים. וכמובן שיש נשים שמרוויחות יותר מגברים, וכן זקנים שמכניסים יותר מבוגרים, אך אנו מדברים באופן כללי. ובאופן כללי, איש מכניס יותר כסף לשוק העבודה מאשר אישה, וזה טבעי - שכן אישה יולדת ובממוצע משקיעה זמן רב יותר מהגבר בגידול ילדיה.

ואם תשאל שאלה עקרונית - מה הענין בכלל בלתרום את כח עבודתנו למקדש, אענה לך - אותו אדם היה רוצה בעצמו לילך ולעבוד במקדש, אך הוא לא רשאי לעשות כן, ולכן הוא תורם את כח עבודתו במקום.

ז. היום רבו המקרים בהם גברים מחליטים להשתתף עם נשותיהם בעבודות הבית ובגידול

הילדים במעין חלוקה של זמנים ומטלות. האם זה תקין?

ע"פ ההלכה, הגבר מתחייב בכתובה לפרנס את אשתו. צריך להכניס לאשתו שפחה אחת לבשל, שפחה אחת לכבס, וכן על זה הדרך. לחלופין, הוא יכול לעבוד ולהכניס כסף שיעזור למימוש מטרות אלו, וכן לעזור במטלות הבית. זוהי חובתו ולא המלצה בעלמא. לכן אדרבה, זוהי דרישה מהגבר שיהיה שותף מלא במטלות אלו.

שבת שלום ומבורך